

Kui seitsmekümne viies võrduks esimesega

Ott Raun

Lugeja silmadele avaneb ajalookultuuri ajakirja Tuna 75. number. Kuukiri ei pööraks sellele üldnumbrile erilist tähelepanu, kvartalajakirjal seevastu on põhjust hetkeliseks mõttepausiks.

Mind on hakanud kimbutama kiuslik mõte. Kas Tuna lugeja saaks aru, kui toimetus võtaks kätte ja pakuks seitsmekümne viienda numbrile sildi all värske teksti asemel uuesti ajakirja kõige esimese numbrile, seda enam, et paberikandjal on see juba ammu harulduseks saanud. Kõige reetlikum on kujundus. Mõttemängu juures poleks selle kaasajastamine teab kui suur küsimus.

Aga kui äraandlik oleks sisu? Alguosas mitte väga. Tuna kõige sagedasema esseekirjutaja Ilmar Vene lugu kannab ajatut pealkirja „Minevik mälus“. Sõjaohtlikus maailmas on igati asjakohane Tõnu Tannbergi publitseeritud maakeelne lahingukirjeldus 1807. aastast. Filmiaarhiivi fotonurk pakub põneva valiku üksiklennudivisjoni lendur-vaatlejate poolt 1930. aastatel üles võetud 113 klaasnegatiivist koosnevast aerofotode kollektsioonist. Heino Arumäe publikatsioon pealkirja all „Sõjaliste lepingute kavad Soome, Balti riikide ja Poola vahel aastast 1920–1922“ oleks nagu täna kirjutatud, vihjates samade riikide koostööle ligi sada aastat hiljem. Lähiajaloo tekstid kergitavad üles stalinliku ajastu hirmuõhkkonna ja selle, millised olid KGB andmeil rahva reageeringud Eestis Stalini surmale. Needki teemad ilmuvad teatud sagedusega isegi tänastele leheveergudele.

Filosoofide nimed on aja jooksul vaheldunud, kuid mingit teadlikku ajastust ei ole. Esimeseski numbris on Ajaloofilosoofia rubriik esindatud Mart Kivimäe sule alt ja tõlkes Maini-äärse Frankfurdi J. W. Goethe Ülikooli sotsiaalfilosoofia ja poliitikateaduse kunagise professori Iring Fetscheri käsitlusega Alexandre Kojève´ist – Stalini Hegelist. Ja Kultuurilooline arhiiv avaldab siianigi edasi kirjavahetusi elavatelt ja juba surnud kultuuritegelastelt. Esimeses numbris olid nendeks Arvo Mägi ja Arno Vihalemm. Pikemad käsitlused Gustav Rängast ja Vello Helgist – needki oleksid võinud ilmuda kas või praegu. Miks mitte ka Vello Lõugasest, kui loobuda nekroloogi vormist. Võib-olla vaid Toomas Hellati ja KGB teemaline sarikirjutus Toomas Ritsonilt, mis ilmus läbi paljude numbrite, paneks ohulambikese tööle – see on ju tõesti kunagi juba ilmunud.

Arhiiviteemaatikat, arvustusi ja Variat Tuna esimesest numbrist ei hakka siinkohal eraldi vaatlema. Kui siiski erand teha, siis tuleb Jüri Tammoja meelde 1927–1939. aastal ilmunud või kavandatud, kuid registreerimata jäänud perioodilisi väljaandeid pealkirjadega Diktaator ja Kabaree ning Kuningriiklane, mida ilmus vaid üks number.

Usun, et 75. number pole põrmugi igavam kui 1. number ning kordusnumbreid pole mõtet petukaubana lugejale soovitada. Küll tasuks aeg-ajalt kõiki Tuna numbreid üle lugeda.

Soovitaksin lugejatel üles otsida ajakirja 2005. aasta esimene number ning lugeda läbi Enn Tärveli kirjutis „Kas ajalugu saab kirjutada objektiivselt?“.

Tsiteeriks selle kolme viimast lauset: „Me ei pea püüdma iga hinna eest järgida Euroopa ja maailmas üldlevinud lähiajalookontseptsioone, vältides kramplikult lähenemisnurki oma rahvuslikest huvidest lähtuvalt. Need lähenemisnurgad ei vähenda teaduslikkust ega objektiivsust. Nõutavat objektiivsust ei saavutata oma rahvuslike huvide ja lähtekohtade mahasalgamisega, vaid objektiivse seinast seinale ulatava allikate valikuga ning ajaloolise uurimistöö põhimõtete ja meetodiliste võtete ning loogikareeglite järjekindla rakendamisega.“